

Education at a Glance 2008: OECD Indicators

Summary in Greek

Η εκπαίδευση με μια ματιά 2008: Δείκτες του ΟΟΣΑ

Περίληψη στα ελληνικά

- «Η Εκπαίδευση με μια Ματιά» είναι η ετήσια έκδοση διεθνώς συγκρίσιμων στατιστικών στοιχείων για την εκπαίδευση από τον ΟΟΣΑ.
- Η έκδοση του 2008 παρακολουθεί τη συνεχιζόμενη επέκταση της εκπαίδευσης, γεγονός που συντέλεσε στην άνοδο του ποσοστού των νέων οι οποίοι φοιτούν στο πανεπιστήμιο στο 57%.
- Καθώς τα εκπαιδευτικά συστήματα προσπαθούν να αντεπεξέρθουν στις προκλήσεις της ανάπτυξης, οι διεθνείς συγκρίσεις τους δίνουν την δυνατότητα της εσωτερικής παρατήρησης υπό το πρίσμα των πολιτικών που εφαρμόζονται με επιτυχία σε άλλα μέρη του κόσμου.

Δύσκολες επιλογές ή δύσκολοι καιροί: χαράσσοντας βιώσιμες στρατηγικές επένδυσης στην επέκταση των εκπαιδευτικών συστημάτων

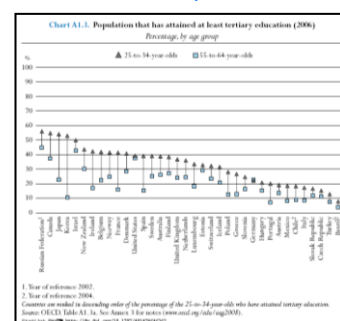
Οι χώρες του ΟΟΣΑ έχουν υψηλές προσδοκίες για τα εκπαιδευτικά τους συστήματα και επιθυμούν να αυξηθεί τόσο το μέγεθος όσο και η ποιότητά τους. Ωστόσο, οι δημόσιοι προϋπολογισμοί βρίσκονται αντιμέτωποι με αυστηρούς περιορισμούς και η εκπαίδευση παραμένει κυρίως δημόσιο έργο. Κατάφερε, λοιπόν, η χρηματοδότηση της εκπαίδευσης να ικανοποιήσει τις επιπρόσθετες απαιτήσεις που τέθηκαν ενώπιόν της και, αν ναι, θα μπορέσει να συνεχίσει να το κάνει στο μέλλον;

Όσον αφορά το μέγεθος, η αύξηση της συμμετοχής και των αποτελεσμάτων στην εκπαίδευση που πραγματοποιείται εδώ και δεκαετίες συνεχίζεται, και μάλιστα με ρυθμό που υπερβαίνει πολλές προγενέστερες προβλέψεις. Καθώς η ολοκλήρωση της λυκειακής εκπαίδευσης είναι σχεδόν καθολική στην πλειονότητα των χωρών, η μεγαλύτερη πρόσφατη αύξηση συντελέστηκε στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (**Δείκτης A3**). Ενώ το 1995 το 37% του μαθητικού πληθυσμού επέλεγε προγράμματα σπουδών πανεπιστημιακού επιπέδου, σήμερα το ποσοστό ανέρχεται στο 57% κατά μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ (**Δείκτης A2**). Είναι πάντα δύσκολο να προβλεφθεί το μέλλον χρησιμοποιώντας τις προγενέστερες τάσεις. Θα συνεχιστεί η επέκταση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με αυτόν τον ταχύ ρυθμό ωθούμενη από τη συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση για ανθρώπινο δυναμικό υψηλής κατάρτισης; Ή θα σταθεροποιηθεί και τα σχετικά κέρδη θα μειωθούν; Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα ποιος θα μπορούσε να προβλέψει ότι στα τέλη του αιώνα η ολοκλήρωση της λυκειακής εκπαίδευσης θα ήταν ευρέως διαδεδομένη στις χώρες του ΟΟΣΑ (**Δείκτης C2**); Έτσι, είναι εξίσου δύσκολο να προβλεφθεί ποια θα είναι η εξέλιξη σχετικά με την απόκτηση τίτλων σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έως τα τέλη του 21^{ου} αιώνα.

Είναι πάντως σαφές ότι, προς το παρόν, τα κίνητρα για την απόκτηση τίτλου σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης παραμένουν ισχυρά είτε με τη μορφή υψηλότερων αποδοχών, είτε με τη μορφή καλύτερων προοπτικών απασχόλησης (**Δείκτες A8, A9 και A10**). Επιπλέον, η ζήτηση άριστα καταρτισμένων εργαζομένων στην αγορά εργασίας έχει αυξηθεί σημαντικά (**Δείκτης A1**).

Η ικανοποίηση της ζήτησης διατηρώντας παράλληλα τουλάχιστον την ποιότητα θα δημιουργήσει αναπόφευκτα πιέσεις για τη διατήρηση ή την αύξηση των σημερινών επιπέδων δαπανών, καθώς και για τη βελτίωση της αποδοτικότητας των δαπανών για την εκπαίδευση. Τα τελευταία χρόνια τα επίπεδα των δαπανών αυξήθηκαν σημαντικά τόσο σε απόλυτους όρους, όσο και αναλογικά στο δημόσιο προϋπολογισμό. Το συνολικό ποσό των κονδυλίων που διατέθηκαν στα εκπαιδευτικά ιδρύματα σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες αυξήθηκε σε όλες τις χώρες την περασμένη δεκαετία και συγκεκριμένα μεταξύ του 2000-

Διάγραμμα A1.3 Πληθυσμός που έχει ολοκληρώσει τουλάχιστον την τριτοβάθμια εκπαίδευση (2006)

2005 κατά 19% (**Δείκτης B3**). Έως το 2005 οι χώρες του ΟΟΣΑ διέθεταν το 6,1% του οικείου συνολικού ΑΕΠ στην εκπαίδευση, εκ του οποίου το 86% προερχόταν από το δημόσιο τομέα, και όλες εκτός από 7 από τις 28 χώρες του Οργανισμού δαπανούσαν τουλάχιστον 5% (**Δείκτης B2**). Μια άλλη εμφανής ένδειξη των προσπαθειών των χωρών αποτελεί το γεγονός ότι από το 1995 έως το 2005 οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση αυξήθηκαν κατά περισσότερο από μια εκατοστιαία μονάδα ως ποσοστό των συνολικών δημόσιων δαπανών (από 11,9% σε 13,2% το 2005). Η άνοδος των εκπαιδευτικών δαπανών συντελέστηκε με τον ίδιο τουλάχιστον ρυθμό με τις δημόσιες δαπάνες σε άλλους τομείς στο σύνολο των χωρών εκτός από τη Γαλλία, την Ελβετία, τον Καναδά, την Ουγγαρία και την Πορτογαλία (**Δείκτης B4**).

Παράλληλα με την αύξηση των δημόσιων δαπανών για την εκπαίδευση αναζητήθηκαν νέες πηγές χρηματοδότησης για την κάλυψη της ταχείας αύξησης του αριθμού των σπουδαστών (ιδιαίτερα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση) και για την αύξηση των οικονομικών πόρων που χορηγούνταν στα εκπαιδευτικά ιδρύματα (**Δείκτης B3**). Μολονότι το 86% των δαπανών για την εκπαίδευση εξακολουθεί να προέρχεται από το δημόσιο τομέα σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, οι ιδιωτικές δαπάνες αυξήθηκαν γρηγορότερα από τις δημόσιες κατά την πενταετία 1995-2005 σε σχεδόν τα τρία τέταρτα των εξεταζομένων χωρών. Σε μερικές χώρες το υψηλό μερίδιο της ιδιωτικής χρηματοδότησης των τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων θέτει υπό αμφισβήτηση την άποψη ότι η τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι πρωτίστως ευθύνη του κράτους. Άλλωστε, η άποψη αυτή αντικαθίσταται βαθμιαία από την αντίληψη ότι, δεδομένων των κοινών δημόσιων και ιδιωτικών οφελών που αποφέρει η εκπαίδευση, το κόστος και η ευθύνη για την παροχή της θα πρέπει επίσης να επιμερίζεται μεταξύ αυτών που ωφελούνται άμεσα από αυτήν και της κοινωνίας γενικότερα (δηλαδή νοικοκυριά και επιχειρήσεις καθώς και κυβερνήσεις), τουλάχιστον στο επίπεδο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (**Δείκτης B3**).

Μολονότι οι προσπάθειες για την αύξηση των επενδύσεων στην εκπαίδευση αντικατοπτρίζονται με σαφήνεια στους φετινούς δείκτες, παραμένει το ερώτημα κατά πόσον οι οικονομικοί πόροι συμβάδισαν με τις δημογραφικές και τις διαρθρωτικές αλλαγές που συντελέστηκαν κατά την περασμένη δεκαετία. Οι **δείκτες B1 και B2** δείχνουν ότι οι εκπαιδευτικές δαπάνες για την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αυξήθηκαν γρηγορότερα απ' ό,τι ο αριθμός των μαθητών σε όλες τις χώρες κατά την πενταετία 1995-2005, κι ακόμη γρηγορότερα απ' ό,τι το κατά κεφαλή ΑΕΠ σε περισσότερες από τα δύο τρίτα αυτών των χωρών. Μεταξύ του 2000-2005 οι δαπάνες ανά μαθητή στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αυξήθηκαν πιο αργά κατά μέσο όρο απ' ό,τι κατά την πενταετία 1995-2000. Ωστόσο, παρατηρήθηκε αύξηση κατά 30% ή περισσότερο σε οκτώ χώρες μέλη και χώρες εταίρους του ΟΟΣΑ κατά τη δεύτερη περίοδο (**Δείκτες B1 και B2**). Κατά συνέπεια, οι διαθέσιμοι πόροι ανά

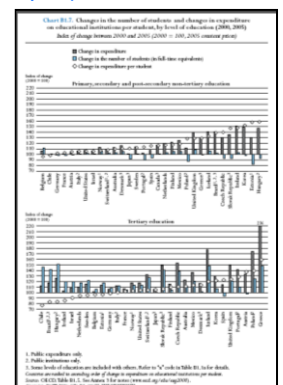
μαθητή της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αυξήθηκαν σημαντικά κατά την περασμένη δεκαετία. Επιπλέον, σε 23 από τις 30 χώρες του ΟΟΣΑ το μέγεθος του μαθητικού πληθυσμού ηλικίας 5-14 ετών αναμένεται να μειωθεί κατά τα επόμενα δέκα χρόνια (**Δείκτης A11, «Η Εκπαίδευση με μια Ματιά 2006»**), γεγονός που υποδεικνύει ότι οι πόροι ανά μαθητή της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ενδέχεται να συνεχίσουν να αυξάνονται, εάν το συνολικό χρηματοδοτικό πλαίσιο παραμείνει σταθερό, παρέχοντας ταυτόχρονα τους απαιτούμενους πόρους για την εφαρμογή των μέτρων που στοχεύουν στη βελτίωση της ποιότητας των προγραμμάτων και των επιδόσεων των μαθητών.

Όμως, η κατάσταση είναι διαφορετική στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Κατά τη δεκαετία 1995-2005 οι δαπάνες ανά σπουδαστή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συρρικνώθηκαν σε ορισμένες περιπτώσεις, καθώς οι χρηματοδοτικοί πόροι δεν κατάφεραν να συμβαδίσουν με την αύξηση του φοιτητικού πληθυσμού. Εάν οι αριθμοί των σπουδαστών συνεχίσουν να αυξάνονται, και δεδομένου ότι η κινητικότητα των φοιτητών στη ζώνη του ΟΟΣΑ αναμένεται να ασκήσει επιπλέον πιέσεις στις χώρες όπου οι αλλοδαποί φοιτητές δεν καταβάλλουν το συνολικό κόστος για την εκπαίδευσή τους, πιθανόν χωρίς επιπρόσθετες επενδύσεις η τάση μείωσης των δαπανών ανά μονάδα μπορεί ακόμα και να επιταχυνθεί (**Δείκτης C3**). Η συνέχιση των σημερινών τάσεων θα μπορούσε επίσης να διευρύνει τις διαφορές στα επίπεδα χρηματοδότησης μεταξύ των χωρών. Το 2005 οι δαπάνες ανά φοιτητή ποίκιλλαν με συντελεστή που κυμαινόταν από ένα 1 έως 7, από 3.421 δολάρια ΗΠΑ στη Ρωσική Ομοσπονδία έως πάνω από 20.000 δολάρια ΗΠΑ στην Ελβετία και τις Ηνωμένες Πολιτείες (**Δείκτης B1**).

Οι προκλήσεις που τίθενται για την κάλυψη των επιπρόσθετων χρηματοδοτικών αναγκών είναι ως εκ τούτου σαφείς, τουλάχιστον στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Εντούτοις, είναι εξίσου σαφές ότι αυτή καθεαυτή η αύξηση των χρημάτων δε θα είναι επαρκής. Θα πρέπει επίσης να αυξηθεί η απόδοση των επενδύσεων που πραγματοποιούνται στην εκπαίδευση. Η Οικονομική Διεύθυνση του ΟΟΣΑ εξέτασε το ερώτημα αυτό, και υπολογίζει ότι κατά μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ υπάρχουν δυνατότητες αύξησης της μαθησιακής απόδοσης κατά 22% διατηρώντας παράλληλα τα σημερινά επίπεδα πόρων (**Δείκτης B7, «Η Εκπαίδευση με μια Ματιά 2007»**). Τούτο υποδεικνύει το μέγεθος της προσπάθειας που απαιτείται για τον επαναπροσδιορισμό της εκπαίδευσης, όπως έχει ήδη συμβεί σε άλλους τομείς, καθώς και για την εξασφάλιση μεγαλύτερης οικονομικής ανταποδοτικότητας. Τα αποτελέσματα από το πρόγραμμα PISA κατέδειξαν ότι η σχέση ανάμεσα στις δαπάνες για την εκπαίδευση και στη μαθησιακή απόδοση είναι στην καλύτερη περίπτωση μέτρια, γεγονός το οποίο υποδεικνύει ότι τα χρήματα είναι απαραίτητα αλλά όχι επαρκής προϋπόθεση για την επίτευξη μαθησιακών αποτελεσμάτων υψηλής ποιότητας.

Η φετινή έκδοση της έκθεσης «Η Εκπαίδευση με μια Ματιά»

[Διάγραμμα B1.7 Μεταβολές στους αριθμούς των σπουδαστών και μεταβολές στις δαπάνες για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ανά σπουδαστή, ανά εκπαιδευτική βαθμίδα \(2000, 2005\)](#)

[Διάγραμμα B3.1 Μερίδιο των](#)

μελετά περαιτέρω το θέμα αυτό (Δείκτης B7) διερευνώντας τις επιλογές στη χάραξη πολιτικής που πραγματοποιούν οι χώρες κατά την επένδυση των οικείων πόρων, συνεκτιμώντας τις ώρες που περνούν οι μαθητές στη σχολική τάξη, τον αριθμό των ετών που φοιτούν στο σχολείο, τον αριθμό των ωρών που εργάζονται οι εκπαιδευτικοί, το μέγεθος των σχολικών τάξεων (προσεγγιστικό μέτρο) και τους μισθούς των εκπαιδευτικών (Δείκτες C4, D1, D2, D3 και D4). Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι τα παρεμφερή επίπεδα δαπανών των χωρών μπορεί να συγκαλύπτουν μια ποικιλία αντίθετων επιλογών πολιτικής στην λυκειακή εκπαίδευση. Τούτο εξηγεί ως ένα βαθμό γιατί η σχέση μεταξύ του ποσού που δαπανάται συνολικά στην εκπαίδευση και του επιπέδου των μαθητικών επιδόσεων δεν είναι απλή. Για παράδειγμα, στην Κορέα και το Λουξεμβούργο το μισθολογικό κόστος ανά μαθητή (ως ποσοστό του κατά κεφαλή ΑΕΠ για την εξομάλυνση των σημαντικών διαφορών στο εθνικό εισόδημα των χωρών αυτών) υπερβαίνει κατά πολύ το μέσο όρο του ΟΟΣΑ (15,5% και 15,2% αντίστοιχα έναντι 10,9% του μέσου όρου). Εντούτοις, ενώ η Κορέα διαθέτει τους πόρους στην καταβολή των σχετικά υψηλών μισθών των εκπαιδευτικών με τίμημα τις σχετικά μεγάλες σχολικές τάξεις, στο Λουξεμβούργο το υψηλότερο του μέσου όρου μισθολογικό κόστος ανά μαθητή οφείλεται σχεδόν καθ'ολοκληρία στις πολύ μικρές σχολικές τάξεις (Δείκτης B7). Οι χώρες θα πρέπει να εξετάσουν τις επιλογές αυτές με προσοχή και θα πρέπει να μελετήσουν σε βάθος τους τρόπους με τους οποίους οι εν λόγω επιλογές μπορούν να συσχετιστούν με την οικονομική ανταποδοτικότητα, ούτως ώστε να αυξηθεί η απόδοση των εκπαιδευτικών υπηρεσιών.

Η ανάλυση φέρνει στο φως κάποιες ακόμη τάσεις. Σε ορισμένες χώρες η κύρια αιτία για το χαμηλότερο μισθολογικό κόστος ανά μαθητή της λυκειακής εκπαίδευσης (ως ποσοστό του κατά κεφαλή ΑΕΠ) είναι συνήθως τα συγκριτικά χαμηλά επίπεδα των μισθών ως αναλογία επί του κατά κεφαλή ΑΕΠ. Τούτο συμβαίνει στη Δημοκρατία της Σλοβακίας, την Ιρλανδία, την Ισλανδία, τη Νορβηγία, την Πολωνία και τη Σουηδία. Κύρια εξαίρεση είναι το Μεξικό, όπου το μισθολογικό κόστος των εκπαιδευτικών σε σχέση με το κατά κεφαλή ΑΕΠ είναι πολύ υψηλότερο από το μέσο όρο του ΟΟΣΑ, γεγονός που ισοσταθμίστηκε από τις μεγάλες σχολικές τάξεις (Δείκτης B7).

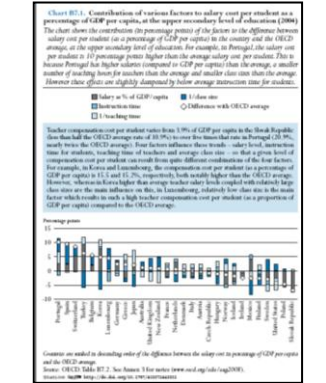
Και πάλι, οι χώρες στις οποίες οι δαπάνες ανά μαθητή αυξάνονται θα πρέπει να εξετάσουν με προσοχή τους τρόπους κατανομής των πόρων αυτών.

Στο επίπεδο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τα νέα πρότυπα χρηματοδότησης διαφέρουν από αυτά που διέπουν την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Πρώτον, η χρησιμοποίηση ιδιωτικών πόρων είναι πολύ πιο συνηθισμένη απ' ό,τι στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια βαθμίδα. Η ιδιωτική χρηματοδότηση αντιπροσωπεύει κατά μέσο όρο το 27% των συνολικών δαπανών, υπερβαίνει το όριο του 50% σε τρεις χώρες μέλη του ΟΟΣΑ (Αυστραλία, Ηνωμένες Πολιτείες και Ιαπωνία) και σε μία χώρα εταίρο (Ισραήλ), και ξεπερνάει το 75% στην Κορέα και τη Χιλή,

ιδιωτικών δαπανών για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα (2005)

Διάγραμμα B7.1 Συνεισφορά διάφορων παραγόντων στο μισθολογικό κόστος ανά μαθητή ως ποσοστό του κατά κεφαλή ΑΕΠ στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (2004)

χώρα εταίρο του Οργανισμού (**Δείκτης B3**). Η ισορροπία μεταξύ της ιδιωτικής και της δημόσιας χρηματοδότησης από τη μια πλευρά, και της ικανότητας των χωρών να παρέχουν διάφορες μορφές επιχορηγήσεων στα τριτοβάθμια ιδρύματα από την άλλη, είναι παράγοντες που εξηγούν εν μέρει τις μεγάλες διαφορές στις μεθόδους χρηματοδότησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Κάποιες χώρες βρήκαν νέες ιδιωτικές πηγές, άλλες αύξησαν τη δημόσια χρηματοδότηση, ενώ αυτές που δεν έκαναν ούτε το ένα ούτε το άλλο δυσκολεύονται να εναρμονίσουν τη διεύρυνση με την ποιότητα.

Μέχρι σήμερα οι Σκανδιναβικές χώρες κατάφεραν να διευρύνουν την εκπαίδευση καταβάλλοντας τεράστια δημόσια οικονομική ενίσχυση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στηρίζοντας τόσο τα εκπαιδευτικά ιδρύματα όσο και τους φοιτητές και τα νοικοκυριά, ως επένδυση που αποφέρει υψηλά μερίσματα στα άτομα και την κοινωνία. Άλλες χώρες, όπως η Αυστραλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Ιαπωνία, ο Καναδάς, η Κορέα και η Νέα Ζηλανδία, διεύρυναν τη συμμετοχή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση μεταφέροντας μέρος του οικονομικού βάρους στους φοιτητές και τις οικογένειές τους. Σε πολλές από αυτές τις χώρες τα δίδακτρα καθορίζονται από τα ιδρύματα (συνήθως με ανώτατο όριο) και ποικίλλουν σύμφωνα με τις προοπτικές απασχόλησης των φοιτητών και τα προσδοκώμενα επίπεδα αποδοχών κατά την αποφοίτηση (**Δείκτης B5**). Τα μέτρα αυτά συχνά συνοδεύονται από την ενίσχυση των οικονομικά ασθενέστερων φοιτητών μέσω δανείων και/ή υποτροφιών, καθώς και από δάνεια υπό ευνοϊκούς όρους για όλους τους σπουδαστές. Η Αυστραλία και η Νέα Ζηλανδία, για παράδειγμα, συμπληρώνουν τα προγράμματα δανεισμού, που διατίθενται σε όλους τους φοιτητές, για την καταβολή των διδάκτρων με βάση το εισόδημα, με την παροχή εισοδηματικής ενίσχυσης για τα έξοδα διαβίωσης η οποία χορηγείται βάσει του επιπέδου των οικονομικών πόρων των δικαιούχων. Επίσης, χορηγούν υποτροφίες για την κάλυψη του κόστους της γενικής εκπαίδευσης και της στέγασης, που απευθύνονται σε σπουδαστές χαμηλότερου κοινωνικοοικονομικού υποβάθρου. Τούτο το μέτρο απέτρεψε τη μείωση της πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση φοιτητών που προέρχονται από μη προνομιούχα κοινωνικοοικονομικά στρώματα.

Αντίθετα, σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες η αύξηση των δημόσιων δαπανών για τα πανεπιστήμια δεν ήταν επαρκής για να διατηρηθούν τα προγενέστερα επίπεδα δαπανών ανά φοιτητή. Ωστόσο, οι χώρες αυτές δεν επιτρέπουν στα πανεπιστήμια να χρεώνουν δίδακτρα. Κατά συνέπεια, τα οικονομικά προβλήματα των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων τους μεγεθύνονται διακυβεύοντας ενδεχομένως την ποιότητα των παρεχόμενων προγραμμάτων σπουδών. Εντυπωσιακή είναι η σύγκριση όσον αφορά τις μέσες δαπάνες ανά φοιτητή στις ευρωπαϊκές χώρες και στις Ηνωμένες Πολιτείες. Συγκεκριμένα, στην πλειονότητα των ευρωπαϊκών χωρών οι μέσες δαπάνες ανά φοιτητή είναι σήμερα πολύ χαμηλότερες από το μισό των δαπανών στις Ηνωμένες Πολιτείες. Μολονότι η επιλογή μεταξύ αύξησης των δημόσιων δαπανών και διεύρυνσης του μεριδίου της ιδιωτικής χρηματοδότησης είναι δύσκολη,

η αδράνεια ενόψει της αυξανόμενης ζήτησης για περισσότερη και καλύτερη τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν αποτελεί πλέον εναλλακτική λύση.

Κατά την προώθηση των εκπαιδευτικών τους συστημάτων οι χώρες πρέπει να χρησιμοποιήσουν μια πολυσχιδή προσέγγιση για να διασφαλίσουν ότι η εκπαίδευση χρηματοδοτείται επαρκώς. Θα πρέπει να εξετάσουν τη δυνατότητα να δοθεί προτεραιότητα στην εκπαίδευση κατά την κατανομή των δημόσιων πόρων, και παράλληλα ενδεχομένως θα χρειαστεί να εξετάσουν πως θα μπορούσε να αυξηθεί η ιδιωτική χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, σε ποιους τομείς θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα για να βελτιωθεί η ποιότητα του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς και τους τρόπους αποτελεσματικότερης χρησιμοποίησης των πόρων. Μία πρόκληση στο σημείο αυτό συνίσταται στην επίτευξη των παραπάνω με τρόπους που δε διακυβεύουν την κοινωνική δικαιοσύνη. Σύμφωνα με τους δείκτες, σε πολλές χώρες οι νέοι των οποίων οι γονείς είναι απόφοιτοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν περισσότερες πιθανότητες να φοιτούν σε αυτήν τη βαθμίδα. Τούτο υποδεικνύει την ανάγκη λήψης μέτρων που ενθαρρύνουν την πρόοδο από γενεά σε γενεά όσον αφορά τα εκπαιδευτικά προσόντα. Η ενίσχυση των δημόσιων επιχορηγήσεων και η επίτευξη ορθής ισορροπίας μεταξύ οικονομικής ενίσχυσης υπό τη μορφή φοιτητικών δανείων και υποτροφιών μπορεί να είναι ένας τρόπος προαγωγής της κοινωνικής δικαιοσύνης ως προς την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η ανάλυση υποδεικνύει ότι οι υποτροφίες σε σύγκριση με τα δάνεια ενδεχομένως να ενθαρρύνουν αποτελεσματικότερα τους φοιτητές που προέρχονται από μη προνομιούχα κοινωνικοοικονομικά στρώματα να συνεχίσουν τις σπουδές τους, ενώ τα δάνεια ίσως να είναι πιο αποτελεσματικά για τις άλλες κοινωνικοοικονομικές κατηγορίες (**Δείκτες A7 και B5**).

Πέρα από το ζήτημα της κατανομής των πόρων, η βελτίωση των μηχανισμών καθοδήγησης, ούτως ώστε οι μαθητές να επιλέγουν συνειδητά μεταξύ των προγραμμάτων δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα μπορούσε επίσης να επηρεάσει τα ποσοστά αποφοίτησης και να μετριάσει τις πιέσεις στις δαπάνες, γιατί, κατά μέσο όρο, σχεδόν το 31% των φοιτητών δεν ολοκληρώνουν τον τριτοβάθμιο κύκλο σπουδών στον οποίο έχουν εγγραφεί στις 19 χώρες του ΟΟΣΑ για τις οποίες υπάρχουν στοιχεία (**Δείκτες A3 και A4**).

Ο Δείκτης A1 επίσης υποδεικνύει ότι η προσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών, που αποφέρουν πενιχρά αποτελέσματα στην αγορά εργασίας, στις αυξανόμενες ανάγκες για ανθρώπινους πόρους σε συγκεκριμένους τομείς είναι ένα επιπλέον ζήτημα. Στις χώρες του ΟΟΣΑ το ποσοστό των εξειδικευμένων θέσεων απασχόλησης στην οικονομία είναι γενικά μεγαλύτερο από τη δυνητική προσφορά ατόμων των οποίων τα προσόντα εκπαίδευσης και κατάρτισης αντιστοιχούν στις θέσεις αυτές.

Η διαχείριση της επέκτασης και της ανάπτυξης των εκπαιδευτικών συστημάτων με τρόπους που βελτιώνουν την πρόσβαση, προάγουν την

ποιότητα και προωθούν την οικονομική ανταποδοτικότητα θέτει δύσκολες προκλήσεις και οι χώρες χρειάζεται να βρουν τρόπους να τις αντιμετωπίσουν. Η κοινωνία της γνώσης είναι πια πραγματικότητα. Απαιτεί ικανούς, άριστα καταρτισμένους και καινοτόμους πολίτες. Και η διευρυνόμενη συμμετοχή στην εκπαίδευση υποδεικνύει ότι οι νέοι και οι οικογένειές τους το έχουν καταλάβει. Αν και κανείς δεν μπορεί να προβλέψει κατά πόσο θα συνεχιστεί η επέκταση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι χώρες χρειάζονται βιώσιμα χρηματοδοτικά συστήματα ικανά να ανταποκρίνονται στην αύξηση των φοιτητικών πληθυσμών. Σε αντίθετη περίπτωση η κοινωνία της γνώσης θα μπορούσε να διχαστεί ανάμεσα σε αυτούς που έχουν την οικονομική ευχέρεια να σπουδάσουν και σε αυτούς που δεν την έχουν.

Τούτο απαιτεί δύσκολες επιλογές. Ένας σημαντικός στόχος της φετινής έκδοσης της έκθεσης «Η Εκπαίδευση με μια Ματιά» είναι η παρουσίαση μερικών από αυτές τις επιλογές πολιτικής που πραγματοποιούνται σε διαφορετικές χώρες. Θα απαιτηθούν πολλά περισσότερα για την κατανόηση των τρόπων με τους οποίους οι επιλογές και οι συνδυαστικές πολιτικές μπορούν να χρησιμοποιηθούν πιο αποτελεσματικά ανάλογα με το συγκείμενο της κάθε χώρας, προκειμένου να προωθηθεί η μάθηση. Οι διεθνείς συγκρίσεις είναι ένα ισχυρό μέσο διευκόλυνσης της διαδικασίας αυτής. Επιτρέπουν στα εκπαιδευτικά συστήματα να κάνουν εσωτερικές παρατηρήσεις υπό το πρίσμα πολιτικών που έχουν χαραχθεί, εφαρμοστεί και επιτύχει σε άλλα μέρη του κόσμου. Επίσης, δείχνουν τι είναι εφικτό στην εκπαίδευση από πλευράς ποιότητας, κοινωνικής δικαιοσύνης και αποδοτικότητας των εκπαιδευτικών υπηρεσιών, και μπορούν να προωθήσουν την καλύτερη κατανόηση των τρόπων με τους οποίους διαφορετικά εκπαιδευτικά συστήματα αντιμετωπίζουν παρεμφερή προβλήματα.

Επιπλέον, η φετινή έκδοση της έκθεσης «Η Εκπαίδευση με μια Ματιά» απαντά στα ακόλουθα ερωτήματα: ποιες είναι οι επιδόσεις των δεκαπεντάχρονων στις επιστήμες (**Δείκτης A5**); ποιες είναι οι αντιλήψεις των γονέων για το σχολείο και την επιστημονική μάθηση (**Δείκτης A6**); το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο των γονέων επηρεάζει τη συμμετοχή των μαθητών στην ανώτατη εκπαίδευση (**Δείκτης A7**); σε ποιες υπηρεσίες και κατηγορίες πόρων δαπανάται η χρηματοδότηση της εκπαίδευσης (**Δείκτης B6**); πόσο διαδεδομένα είναι τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης (**Δείκτης C1**); συμμετέχουν οι ενήλικες στην κατάρτιση και την εκπαίδευση στο χώρο εργασίας (**Δείκτης C5**); πώς χρησιμοποιούνται οι αξιολογήσεις και οι αποτιμήσεις στα εκπαιδευτικά συστήματα (**Δείκτης D5**); και, τέλος, σε ποιο επίπεδο λαμβάνονται οι αποφάσεις στα εκπαιδευτικά συστήματα (**Δείκτης D6**);

Ο ΟΟΣΑ θα συνεχίσει να πραγματοποιεί δραστήρια διεθνείς συγκρίσεις που σχετίζονται με τις πολιτικές όχι μόνο σε τομείς όπου αυτό είναι σήμερα εφικτό, αλλά επίσης σε εκείνους τους τομείς όπου απαιτούνται ακόμη σημαντικές εργασίες σχεδιασμού. Η έναρξη της Διεθνούς Έρευνας για τη Διδασκαλία και τη Μάθηση (Teaching and

Learning International Survey - TALIS) του ΟΟΣΑ, που αποτελεί μείζονα εξέλιξη από εννοιολογική και μεθοδολογική άποψη, η συνέχιση του Προγράμματος για τη Διεθνή Αξιολόγηση των Μαθητών (PISA) και η επέκτασή του μέσω του Προγράμματος του ΟΟΣΑ για τη Διεθνή Αξιολόγηση των Ικανοτήτων των Ενηλίκων (OECD Programme for the International Assessment of Adult Competencies - PIAAC), καθώς και οι προκαταρκτικές εργασίες διερεύνησης της σκοπιμότητας της Αξιολόγησης των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων στην Ανώτατη Εκπαίδευση (OECD Assessment of Higher Education Learning Outcomes - AHELO) θα αποτελέσουν σημαντικά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση.

Η πλήρης έκθεση διατίθεται στη διεύθυνση www.oecd.org/edu/eag2008

Η περίληψη αυτή περιέχει **StatLinks** που επιτρέπουν τη δημιουργία αρχείων τύπου Excel™ από το έντυπο κείμενο!

© OECD 2008

Η περίληψη αυτή δεν αποτελεί επίσημη μετάφραση του ΟΟΣΑ.

Η αναπαραγωγή της περίληψης αυτής επιτρέπεται υπό την προϋπόθεση ότι παρατίθεται το δικαίωμα αποκλειστικής εκμετάλλευσης του ΟΟΣΑ, καθώς και ο τίτλος της πρωτότυπης έκδοσης.

Οι Πολύγλωσσες Περιλήψεις είναι μεταφρασμένα αποσπάσματα των δημοσιευμάτων του ΟΟΣΑ που εκδόθηκαν αρχικά στην αγγλική και τη γαλλική γλώσσα.

Διατίθενται δωρεάν στο Ηλεκτρονικό Βιβλιοπωλείο του ΟΟΣΑ www.oecd.org/bookshop/

Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε με το Τμήμα Δικαιωμάτων και Μεταφράσεων, Διεύθυνση Δημοσίων Υποθέσεων και Επικοινωνιών του ΟΟΣΑ μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομίου στη διεύθυνση: rights@oecd.org ή μέσω φαξ: +33 (0)1 45 24 99 30

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Επισκεφτείτε τον ηλεκτρονικό μας κόμβο www.oecd.org/rights/